

Гроші: їх функції та види

Визначення

- **Гроші** - загальний еквівалент, за допомогою якого вимірюються витрати праці товаровиробників. Поза суспільством і сферою економічних відносин гроші втрачають сенс

- **Грошова система** - форма організації грошового обігу в країні, закріплена національним законодавством

Функції грошей

Міра

- Є еквівалентом вартості всіх товарів
Ідеальні гроші (золото)

Засіб

- Є посередником в обігу
Ідеальні гроші (золото, монети, гроші (паперові))

Засіб

- Є резервом багатства, стихійно регулюють грошовий обіг
Важкі гроші (монети та зливки золоті, срібні; вироби із золота й срібла)

Засіб

- Забезпечують сплату за борговими зобов'язаннями
Золото-паперові гроші, кредитні гроші

Терміни

Барте

- (від англ. *barter* – обмінювати) прямий безгрошовий обмін товарами

- (від латин. *liquidus* – рідкий, текучий) – ступінь легкості, з якою товари можуть бути перетворені на готівку. Гроші мають абсолютну ліквідність

Масштаб

- кількість металу (золота або срібла), що законодавчо закріплена в певній країні як грошова одиниця

Девальван

- Офіційне зниження вмісту золотого запасу певної грошової одиниці.

Емісія

- збільшення грошової маси в обігу

Види грошей

- Мають властивості: цінність, зносостійкість, портативність, однорідність, подільність, упізнаваність, цінова стабільність.

Золоті або срібні

- Знаки вартості, які виникають і функціонують в обігу на основі кредиту. Повільніше знецінюються, ніж паперові, в обігу перебувають визначений час, скорочують потребу в наявних готівкових грошах, зменшують витрати обігу та прискорюють його

Кредитні (чек, вексель, банкнота)

- Є символами вартості повноцінних металевих монет. Вартість визначається тією кількістю товарів і послуг, які можна на них придбати

Паперові (казначейські білети)

Електронні

- Існують у пам'яті комп'ютера та здійснюють свій рух за допомогою ЕОМ. Такі розрахунки сьогодні набули міжнародного характеру

Відмінності між золотими і паперовими грошима

Золоті

- Повноцінні гроші
- Мають вартість
- Виникають в результаті історичного розвитку товарного обігу
- Є мірою вартості інших товарів

Паперові

- Є представниками золота, знаками повноцінних грошей
- Виражають вартість повноцінних грошей
- Випускаються державами й обертаються за примусовими курсами
- Замінюють повноцінні гроші у функції засобів обігу

Відмінності між паперовими і кредитними грошима

Паперові

- Виникають із функції грошей як засобу обігу
- Випускаються державою
- Мають примусову силу обігу; обов'язкові до прийому

Кредитні

- Виникають із функції грошей як засобу платежу
- Випускаються банком
- Не мають примусової сили обігу
- Забезпечені золотом, інвалютою

Грошова маса

- **Грошова маса** – обсяг готівкових і безготівкових купівельних та платіжних засобів, що забезпечують обіг товарів і послуг у країні, яким розпоряджаються суб'єкти економічної діяльності.
- **Рівняння Фішера:** $M \times V = P \times Q$,
де М - кількість грошей в обігу;
Р- ціна товарів або послуг;
Q- кількість реалізованих товарів або послуг;
V- середня швидкість обігу грошей (кількість угод, які кожна грошова одиниця обслуговувала впродовж року)

Купівельна спроможність

- **Купівельна спроможність грошей** - це кількість товарів і послуг, які можна купити за грошову одиницю.
- Величина купівельної спроможності грошей обернено пропорційна рівню цін. Якщо рівень цін зростає вдвічі, купівельна спроможність, або вартість грошової одиниці зменшується наполовину

Попит

- **Попит на гроші** в економіці залежить від загального грошового обсягу угод плюс кількість грошей, які індивіди і підприємства хочуть мати у своєму розпорядженні для можливих операцій у майбутньому:

1) трансакційний попит (операційний) – тобто попит на гроші для здійснення угод.

2) попит на гроші як на фінансові активи (спекулятивний попит) впливає із функції грошей як засобу заощадження.

Пропозиція

- **Пропозиція грошей** складається, в першу чергу, з елементів, розглянутих вище, а саме: **готівки** (металевих, паперових грошей і банкнот), **замінників грошей та банківських депозитів**. Важливе значення при формуванні пропозиції грошей має депозитна емісія, тобто “створення грошей” банківською системою.

Позичковий процент

- **Позичковий процент** є винагородою, яку отримує власник грошей за те, що надав їх іншим суб'єктам ринкових відносин у користування.
- **Номінальна ставка** – це кількісне вираження процентної ставки за поточним курсом грошової одиниці.
- **Реальна ставка** дорівнює номінальній за мінусом рівня інфляції.

Простий відсоток

- За кредитами та внесками на короткий термін, як правило, до одного року, нараховується **простий процент**:

$$P = S \times \left(1 + \frac{N \times i}{360} \right),$$

- де P – сума боргу з процентами;
- S – номінальна сума кредиту, тобто сума, яку отримує позичальник;
- N – кількість днів;
- i – процент річних, заданий в долях одиниці.
- Якщо процент нараховується раз на рік, то можна скористатися таким варіантом наведеної вище формули:

$$P = S (1 + N \times i),$$

- де N – кількість років.

Складний відсоток

- Якщо на суму кредиту чи депозиту нараховується **складний процент**, то це означає, що проценти нараховуються не на базову суму, а на суму з нарахованими процентами за попередній період. В цьому випадку користуються формулою:

$$P = S (1 + i)^N$$

Форми кредиту

- **комерційний** - це товарна форма кредиту; вона має певні обмеження, адже один підприємець може надати такий кредит іншому тільки тоді, якщо їхні підприємства пов'язані між собою технологічним циклом; як правило, оформлюється за допомогою векселів;
- **банківський** - надається в грошовій формі і не має таких обмежень, як попередня форма кредиту;
- **лізинговий** - це форма майнового кредиту, що виникає у разі оренди майна;
- **іпотечний** - кредит надається під заставу нерухомого майна;
- **споживчий** - надається тільки в національній валюті фізичним особам-резидентам України на придбання

Задача 1

- При наданні кредиту в розмірі 10 000 грн. на півроку під 10% річних були утримані комісійні в розмірі 1% від суми кредиту. Чому дорівнює фактично використана сума кредиту і під який процент цей кредит було фактич

Задача 1.

Розв'язання:

- Сума комісійних:

$$10000 \text{ грн.} \times 0,01 = 100 \text{ грн.}$$

- Фактично використана сума кредиту: $10000 \text{ грн.} - 100 \text{ грн.} = 9900 \text{ грн.}$
- За користування кредитом у розмірі 9900 грн. протягом півроку буде нараховано процентів:

$$10000 \text{ грн.} \times 0,1 \times \frac{6}{12} = 500 \text{ грн.}$$

- Фактична ставка банківського проценту за надання кредиту в розмірі 9900 на півроку скла

$$\frac{500 \text{ грн.}}{9900 \text{ грн.}} \times 100\% = 5,05\%.$$

- Фактичний річний процент, під який було одержано кредит, дорівнює:
 $5,05\% \times 2 = 10,1\%.$
- Фактично використана сума кредиту - 9900 грн., а не 10000 грн.; кредит фактично було взято під 10,1% річних.**

Задача 2.

- Як можна оцінити виграш чи втрати позичальника, якщо він отримав кредит під 200% річних з поверненням суми кредиту та процентів через рік, при цьому ця ставка проценту склалася на ринку кредитів під впливом прогнозу інфляції на рівні 300% річних, а насправді інфляція склала 700% на рік

Задача 2.

Розв'язання:

- Позичальник виграв, оскільки він розраховувався більш “дешевими” грошима, ніж передбачалось. Як оцінити розмір цього виграшу? Візьмемо за одиницю розмір кредиту, отже, номінально позичальник повинен в кінці року повернути три одиниці. Але в реальному виразі він повинен повернути тільки $3/4$, де 4 - це очікуваний індекс цін. Насправді ж позичальник повернув лише $3/8$, оскільки “новий” індекс цін дорівнює 8, тобто в 2 рази менше. Отже, виграш позичальника склав 50%.

Задача 3.

- Підприємець отримав банківський кредит у розмірі 7 200 грн. під 20% річних строком на 3 роки. Яку суму грошей підприємець повинен сплатити банку після закінчення терміну кредиту? Розрахувати за умов, що кредит було надано під прості проценти проценти.

Задача 3.

Розв'язання:

- Для розрахунку за умов простого проценту використовуємо формулу:

$$P = 7200 \times (1 + 3 \times 0,2) = 11\,520 \text{ грн.}$$

- Зверніть увагу, що плата за користування кредитом в цьому випадку становить: $11\,520 - 7\,200 = 4\,320$ грн.
- Для розрахунку за умов складного проценту отримаємо відповідно:

треба повернути $7\,200 \cdot (1+0,2)^3 = 12\,441,6$ грн., плата за кредит становить $12\,441,6 - 7\,200 = 5\,241,6$ грн.

Висновки

1

Гроші - це необхідний інструмент функціонування ринкової економіки. Сутність грошей розкривається через їх функції: міри вартості, засобу обігу та засобу нагромадження.

2

Грошима в сучасному розумінні є монети, паперові гроші, банкноти, замітники грошей, банківські рахунки.

3

Функцію міри вартості гроші виконують під час визначення ціни на товари та послуги. Функцію засобу обігу гроші виконують під час обслуговування купівлі-продажу товарів (робіт, послуг). Функція засобу нагромадження передбачає використання грошей для зберігання і примноження багатства.

Висновки

4

Ринок грошей характеризується попитом на гроші та пропозицією грошей. Взаємодія попиту та пропозиції грошей дозволяє визначити врівноважену “ціну” грошей - ставку позичкового проценту.

5

Позичковий процент - це винагорода, яку одержує власник грошей за надання їх у позику, або плата за користування грошима. Ціну, яку сплачують за користування грошима, розраховують як процент від суми позичених грошей. Це і є ставка (норма) позичкового проценту. Вона залежить від ступеню ризику, терміновості, оподаткування та конкуренції на грошовому ринку.

Список використаних джерел

- Бондарєва Н.Ф. Економіка. 11 клас. Рівень стандарту.-Х.: Вид. група "Основа", 2011.- 128 с., іл. (серія "Мій конспект")
- Крупська Л.П. Економіка. 11 клас. Рівень стандарту. Академічний рівень: Підручник для загальноосвітніх навчальних закладів/ Л.П.Крупська, І.Є.Тимченко, Т.І. Чорна.-Х.:Вид-во "Ранок", 2011.-192 с.
- Олійник О.В. Олімпіадні завдання з економіки: Збірник/ О.В.Олійник, І.Є.Тимченко.- Х.Веста: Вид-во "Ранок", 2008.- 400 с.
- Моя економіка /Л.М.Кириленко, Л.П.Крупська, І.М.Пархоменко, І.Є.Тимченко.-К.: А.П.Н., 2002.-320 с.
- Довгань Г.Д. Основи економіки у визначеннях, таблицях і схемах. – Х.: Веста: Вид-во "Ранок", 2007.-96 с. –(Рятівник)
- <http://www.uk.wikipedia.org/>

Дякую за увагу!